

О. І. Верітовкандидат наук з фізичного виховання та спорту,
докторант кафедри фізичної культури та спорту
Запорізького національного університету

ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 017 «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ»

У статті акцентовано увагу на тому, що педагогічні умови постають, по-перше, як матеріальне і соціальне середовище, в якому відбувається освітній процес, а по-друге, як сукупність чинників, що впливають на засвоєння студентами змісту освіти та її результативність. Саме тому формування підприємницької культури майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту повинно передбачати трансформацію змісту освіти, а також використання інноваційних форм і методів навчання. Метою статті є обґрунтування педагогічних умов формування підприємницької культури студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», що передбачають використання передових інформаційних технологій в освітній та підприємницькій діяльності, а також формування у здобувачів освіти установки на задоволення потреб інших людей. Обґрунтовано необхідність розробки цифрових курсів з використанням сервісу GoogleClassroom та створення навчального сайту на платформі Wix для доступу студентів до змісту розроблених навчальних курсів і отримання організаційних вказівок до самостійної роботи. Серед інформаційних технологій, на які має бути спрямований освітній процес, виділено системи управління проектами, сервіси для створення сайтів, а також групу спеціальних прикладних програм для мобільних пристроїв, що дозволяють організовувати спілкування між людьми. Методологічний підхід Customer development, сформульований С. Бланком, визначено ключовою ідеєю під час спрямування освітнього процесу на формування установки щодо задоволення потреб споживачів. Реалізація зазначеного підходу передбачає засвоєння студентами теоретичних основ маркетингу спортивно-оздоровчих послуг, а саме: знань і вмінь з дослідження ринку, розробки спортивно-оздоровчих продуктів, ціноутворення, доведення інформації до потенційних споживачів, стратегічного планування.

Ключові слова: педагогічні умови, освітній процес, формування підприємницької культури, використання передових інформаційних технологій, установка на задоволення потреб інших людей.

Актуальність проблеми. Педагогічні умови формування підприємницької культури майбутніх бакалаврів зі спеціальності «Фізична культура і спорт» передбачають створення спеціальних обставин, сприятливих для набуття здобувачами освіти певних особистісних і професійних якостей. Педагогічні умови постають, по-перше, як матеріальне і соціальне середовище, в якому відбувається освітній процес, а по-друге, як сукупність чинників, що впливають на засвоєння студентами змісту освіти та її результативність [2]. Формування підприємницької культури майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту, на наш погляд, повинно передбачати трансформацію змісту освіти, а також використання інноваційних форм і методів навчання.

Відзначимо, що відповідно до принципу варіативності освітніх траєкторій взаємодія суб'єктів освітньої системи, спрямована на формування підприємницької культури, має відбуватися на основі послідовних «м'яких» опосередкованих впливів на майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту. Такий підхід є альтернативою традиційному директивному підходу, за якого керу-

ючий суб'єкт видає розпорядження, обов'язкові для виконання здобувачами освіти, а у разі їхньої відмови або нездатності їх виконати застосовує покарання або заохочення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розробки і створення оптимальних педагогічних умов здійснення освітнього процесу присвячено наукові праці багатьох вітчизняних та іноземних авторів. Так, О. Королюк обґрунтовує доцільність застосування системного підходу до організації самостійної роботи студентів [2], К. Харченко розглядає технології м'якого управління в соціальних системах [5], К. Купріна і Д. Хазанова визначають сутність, передумови виникнення та доцільність застосування діджиталізації [3]. Слід зазначити, що в сучасних умовах директивні засоби організації освітнього процесу вже не забезпечують запланованих результатів, оскільки не враховують досвід, психологічний статус, цінності, мотивацію, інтереси, особистісні особливості здобувачів освіти. Як альтернативу директивним засобам впливу розглядаємо підхід на основі м'якого опосередкованого управління, що забезпечує здобувачу

освіти свободу прийняття рішень щодо вибору місця, форм, методів, а також темпу засвоєння змісту навчання. Переконані, що саме такий підхід дозволяє, з одного боку, забезпечити досягнення нормативно запланованих результатів навчання, а з іншого – дозволяє, не звертаючись до адміністративного насильства, скерувати діяльність суб'єктів освітнього процесу на досягнення важливої мети – навчити майбутнього бакалавра фізичної культури і спорту бути підприємцем.

Мета статті – обґрунтування педагогічних умов формування підприємницької культури студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», що передбачають використання передових інформаційних технологій в освітній та підприємницькій діяльності, а також формування у здобувачів освіти установки на задоволення потреб інших людей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність процесу спрямування освітнього процесу на навчання здобувачів освіти використанню передових інформаційних технологій в освітній та підприємницькій діяльності полягає у розширенні спектру знань, умінь і досвіду майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту в застосуванні інформаційних систем і технологій для задоволення інформаційних потреб в освітній, а в перспективі й у підприємницькій діяльності.

Аргументом на користь доцільності створення цієї умови виступає те, що сьогодні бакалаври фізичної культури і спорту, бажають вони цього або ні, вимушені працювати в умовах стрімкої трансформації світового соціуму та національних економік, що пов'язана із тотальною інформатизацією – матеріальним процесом, спрямованим на побудову і розвиток інфраструктури, яка об'єднує територіально розподілені інформаційні ресурси, а також діджиталізацією, під якою зазвичай розуміють спосіб розбудови соціального життя навколо цифрового зв'язку та інформаційної інфраструктури [3].

З метою забезпечення умови застосування передових інформаційних технологій в освітній та підприємницькій діяльності необхідно:

– науково-педагогічним працівникам, які викладають дисципліни, спрямовані на формування підприємницької культури, розробити цифрові курси з використанням сервісу GoogleClassroom;

– створити навчальний сайт на платформі Wik, який слугував би порталом для доступу студентів до змісту розроблених викладачами навчальних курсів і давав би необхідні організаційні вказівки для самостійної роботи.

Щодо змісту освіти, то ми виходимо з того, що сьогодні для широкого користування доступна велика кількість цифрових рішень, що спрощу-

ють спілкування між людьми, а також дозволяють більш якісно планувати та упорядковувати підприємницьку діяльність. Водночас у межах повної базової освіти неможливо забезпечити майбутнього бакалавра фізичної культури і спорту знаннями про використання всіх наявних технологій, що можуть використовуватися у фізкультурно-спортивній галузі.

Також необхідність й доцільність орієнтації змісту освіти на навчання використанню інформаційних технологій продиктована тим, що навіть за наявності у студента первинних навичок й певного досвіду роботи із цифровими пристроями в освітньому процесі ЗВО має бути прищеплена культура самовдосконалення у використанні розповсюджених у галузі інформаційних технологій, а також культура використання цих технологій у підприємницькій діяльності.

Відмітимо, що роль різних інформаційних технологій у підприємницькій діяльності в галузі фізичної культури і спорту не однакова. Серед інформаційних технологій, на які має бути спрямований освітній процес, виділяємо системи управління проектами, сервіси для створення сайтів, а також групу спеціальних прикладних програм для мобільних пристроїв, що дозволяють організувати спілкування між людьми.

Для забезпечення навчання студентів використанню передових інформаційних технологій в освітній та підприємницькій діяльності вважаємо за доцільне включення до навчального плану окремої дисципліни. При цьому вважаємо, що ця дисципліна має бути введена до перших двох семестрів навчання.

Спрямування освітнього процесу на формування установки на задоволення потреб інших людей у майбутніх суб'єктів підприємницької діяльності передбачає засвоєння студентами теоретичних основ маркетингу спортивно-оздоровчих послуг, а саме: знань про особливості цих послуг; уявлень про процес розробки спортивно-оздоровчої послуги; умінь формування цінової і комунікаційної політики спортивно-оздоровчої програми; умінь з реалізації спортивно-оздоровчої послуги. Також створення цієї умови передбачає придбання студентами здатності приймати аргументовані стратегічні та тактичні рішення в мінливому ринковому середовищі.

Аргументами на користь створення цієї умови виступають такі міркування. Майбутні бакалаври фізичної культури і спорту обов'язково мають бути здатними до створення та реалізації спортивно-оздоровчого продукту незалежно від того, стануть вони підприємцями або ні. Необхідним для цього є набуття студентами навичок вивчення потреб ринку, а також створення на цій основі продукту, що може задовольнити потребу потенційних споживачів.

Також ми враховуємо те, що підприємницька діяльність у галузі фізичної культури і спорту має чітко виражений, клієнтоцентричний характер, де, з одного боку, мало що піддається фіксації та об'єктивній оцінці, а з іншого – навіть незначна незадоволеність клієнта отриманою послугою може спричинити фінансові втрати. З цих причин ефективність підприємницької діяльності у галузі фізичної культури і спорту залежить від якості самої бізнес-ідеї, а також від якості її реалізації та обґрунтованості ціноутворення [4, с. 15].

Тому підприємець у галузі фізичної культури і спорту повинен володіти знаннями й уміннями з дослідження ринку, розробки спортивно-оздоровчих продуктів, ціноутворення, доведення інформації до потенційних споживачів, стратегічного планування. Від цього залежить загальна якість послуги, її соціальна цінність.

Вважаємо, що ключовою ідеєю під час спрямування освітнього процесу на формування установки на задоволення потреб споживачів може стати сформульований С. Бланком методологічний підхід Customer development (Розвиток клієнтів), що застосовується під час створення та розвитку нового проєкту (стартапа, бізнесу) й ґрунтується на таких положеннях:

- у центрі кожного проєкту має знаходитися споживач зі своїми проблемами, які належить знайти, формулюючи і перевіряючи гіпотези;
- в основу успіху проєкту має бути покладено розуміння людської психології, виявлення патернів поведінки потенційних споживачів, а також пов'язані з цим інсайти;
- усі ідеї керівника проєкту, а також його учасників мають сприйматися як неперевірені припущення, які потрібно підтвердити або спростувати;
- розвиток відбувається ітеративно і починається з визначення споживача, після чого відбувається його залучення до споживання продукту, а також створення, розвитку й масштабування компанії.

З огляду на сформульовані вище імперативи методологія Customer development виділяє в процесі створення інноваційного бізнесу чотири етапи:

- перший – пошук цільового споживача, завданням якого є встановлення відповідності між потребою споживача (бажанням) та засобом її задоволення (продуктом);
- другий – підтвердження споживача, зміст якого у перевірці бізнес-моделі, пошуку відповідності між продуктом і ринком, а також формування «дорожньої карти» для маркетингу;
- третій – створення продукту;
- четвертий – організація компанії, а також масштабування її операційної діяльності [1].

Спираючись на описану методологію, вважаємо, що освітній процес майбутніх бакалаврів

фізичної культури і спорту обов'язково має бути спрямований на формування специфічної установки на задоволення потреб споживачів, яке б мало інноваційний характер. Для цього вважаємо доцільним включення до навчального плану спеціальної навчальної дисципліни.

Також вважаємо за доцільне зміст цієї дисципліни пов'язати із такими очікуваними результатами навчання: знання мети і завдань маркетингу у галузі фізичної культури і спорту; знання особливостей відповідного ринку; уміння збирати та аналізувати маркетингову інформацію; володіння методикою ціноутворення; уміння з розробки спортивно-оздоровчого продукту; уміння з налагодження маркетингових комунікацій; володіння методиками маркетингового планування.

Висновки. Використання передових інформаційних технологій в освітній та підприємницькій діяльності, а також формування у здобувачів освіти установки на задоволення потреб інших людей є необхідними педагогічними умовами формування підприємницької культури майбутніх бакалаврів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», що в змозі забезпечити подолання суперечності між вимогою підприємницької діяльності щодо постійного розширення та оновлення навичок використання інформаційних технологій та традиційно стихійним характером оволодіння майбутніми бакалаврами фізичної культури та спорту навичками використання цих технологій, а також спрямувати зусилля майбутніх суб'єктів підприємницької діяльності на задоволення потреб споживачів шляхом розробки й просування на ринок інноваційних продуктів та послуг.

Перспективи подальших наукових пошуків. Обґрунтовані напрями створення відповідних педагогічних умов для здійснення процесу формування підприємницької культури майбутніх бакалаврів зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» є недостатніми з огляду на його складність і різноспрямованість. Розширення переліку педагогічних умов та обґрунтування їх сутності є перспективами подальших наукових пошуків.

Список використаної літератури:

1. Бланк С. Четыре шага к озарению. Стратегии создания успешных стартапов. Москва : Альпина Паблишер, 2014. 368 с.
2. Корольок О.М. Організація самостійної роботи майбутніх учителів математики: системний підхід. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія. За ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 252–267.
3. Куприна К.А., Хазанова Д.Л. Диджитализация: понятие, предпосылки возникновения и сферы применения. *Вестник научных конференций*. 2016. № 5-5 (9). С. 259–263.

4. Пономарьов В.О. Формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього тренера з атлетичної гімнастики у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Запоріжжя, 2010. 20 с.
5. Харченко К.В. Мягкое управление в современном обществе: тактика или стратегия? *Технологии мягкого управления в социальных системах: Сборник научных трудов.* 2007. С. 21–24.
-

Veritov O. Substantiation of pedagogical conditions of formation of entrepreneurial culture of future bachelors specialties 017 “Physical Culture and Sports”

The article emphasizes that pedagogical conditions appear, firstly, as a material and social environment in which the educational process takes place, and secondly, as a set of factors influencing the assimilation of educational content by students as well as effectiveness of this process. That is why the formation of entrepreneurial culture of future bachelors of physical culture and sports should involve the transformation of the content of education, as well as the use of innovative forms and methods of teaching.

The purpose of the article is to substantiate the pedagogical conditions for the formation of entrepreneurial culture of students majoring in 017 “Physical Culture and Sports”, which require the use of advanced information technology in educational and entrepreneurial activities, as well as cultivation of attitude to meet the needs of people.

It has been proved that there is the need to develop digital courses using the Google Classroom service and create a training site on the Wix platform to enable students to access the content of the developed training courses and receive organizational instructions for their independent work. Among the information technologies which can be incorporated into the educational process there are project management systems, services for creating sites, as well as a group of special applications for mobile devices that allow you to organize communication between people.

The methodological approach Customer development, which was formulated by S. Blank, is defined as a key idea in setting direction of the educational process to form an attitude to satisfy the needs of consumers. The implementation of this approach involves students mastering the theoretical foundations of marketing in sports and health services, namely knowledge and skills in market research, development of sports and wellness products, pricing, delivering information to potential consumers and strategic planning.

Key words: *pedagogical conditions, educational process, formation of entrepreneurial culture, use of advanced information technologies, attitude to meet the needs of other people.*